

Weekblad 'stern' bestaat zestig jaar

Tijdschrift blunderde met schandaal rond Hitler-dagboeken

[Achtergrond](#) - 1 augustus 2008 - Auteur: Marja Verburg

(1 augustus 2008) Weekblad *stern* - met kleine letter geschreven - bestaat zestig jaar. Het werd vooral bekend vanwege één van Duitslands grootste mediaschandalen: het publiceren van de naar later bleek vervalste dagboeken van Hitler.

Oprichter Henri Nannen wilde in 1948 een blad maken dat, zoals hij zei, “de lezer de waarheid als een natte lap in het gezicht” sloeg. Hij wilde “machtsmisbruik en autoriteit” aanpakken. “Dat was nieuw in het traditioneel gehoorzame Duitsland”, verklaarde hij later het succes van het blad.

Het was de Britse bezettingsmacht die hem in 1948 toestemming gaf *stern* te maken. Een jaar eerder was *Der Spiegel* al verschenen. Nannens weekblad had echter al snel een ander imago: het was weliswaar een goed journalistiek tijdschrift dat grote namen aan zich wist te binden, zoals historicus Sebastian Haffner die jarenlang als columnist voor *stern* werkzaam was. Maar meer dan zijn intellectuelere en op politiek gerichte concurrent streefde *stern* naar een mix van journalistiek, entertainment, fotoreportages en *human interest*.

In Duitsland is *stern* met een lezersschare van 7,47 miljoen het grootste wekelijkse magazine in zijn soort. Groter dan *Der Spiegel* (ruim 6 miljoen lezers) en het meer op economische onderwerpen gerichte *Focus* (5,7 miljoen lezers). Het blad is vooral populair onder lezers tussen de veertien en de 29 jaar en onder de hogere inkomensgroepen.

Inmiddels brengt uitgever Gruner + Jahr ook afsplitsingen als *VIEW* (met vooral fotoreportages), *NEON* (voor jong-volwassenen) en themakaternen als *stern Gesundes Leben* uit. Sinds 1990 zendt *stern-TV* uit op de Duitse zender RTL, gepresenteerd door de populaire talkshow-host Günther Jauch.

Hitler-dagboeken

In zijn zestigjarige geschiedenis heeft *stern* verschillende schandalen veroorzaakt - en overleefd. In 1950 werd het een week lang verboden na een kritisch stuk over geallieerde verspillingen die ten koste gingen van Duitsland. In 1971 baarde het blad veel opzien met een actie van Duitslands bekendste feministe Alice Schwarzer, die het voor elkaar kreeg om 374 vrouwen in *stern* openlijk te laten

uitkomen voor hun abortus.

Maar *stern* blijft vooral verbonden aan het schandaal rond de publicatie van de vervalste Hitler-dagboeken in 1983. Het is nog steeds één van de grootste Duitse mediaschandalen. Ook vijftientig jaar later wordt er door journalisten en media-experts nog over gediscussieerd. Hoe kon een tijdschrift van een dergelijk kaliber zo'n blunder begaan?

Redacteur Gerd Heidemann was de man die de dagboeken opspoorde. Zestig in totaal, bijgehouden in de periode 1932-1945. Heidemann gold als 'de speurhond' van *stern*, hetgeen er mede toe bijdroeg dat er niet direct argwaan ontstond. Hij had de dagboeken gevonden bij ene Konrad Fischer uit Stuttgart, die ze weer van zijn broer, een generaal in het DDR-leger, zou hebben gekregen. Ze zouden zijn gered uit de resten van een neergestort vliegtuig in 1945 in Oost-Duitsland.

Astronomisch bedrag

Hoe onwaarschijnlijk het verhaal ook: Heidemann geloofde het. Net als het bestuur van uitgever Gruner + Jahr. Heidemann stapte met zijn vondst namelijk niet naar de hoofdredactie, maar direct naar het bestuur, omdat hij geld nodig had om de dagboeken te kopen. Niet alleen krijg hij direct bijna tweehonderdduizend Mark contant mee van de uitgever en een toezegging voor nog eens twee miljoen, ook keurde het bestuur goed dat Heidemann zijn bronnen geheim hield en niet eerst door experts liet controleren.

De hoofdredactie hoorde pas van de dagboeken toen er al een miljoen betaald was en kon niet meer terug. Daarbij wilden alle betrokkenen graag dat de dagboeken echt waren. De fascinatie voor de persoon van Hitler was groot, de bedragen die ermee konden worden verdiend ook. Het was de primeur van de eeuw. "Alle controlemechanismen tussen redactie en uitgever waren buiten werking gesteld", aldus voormalig *stern*-redacteur Michael Seufert, die onlangs een boek over de affaire schreef.

De rest is geschiedenis. Op 25 april 1983 bracht *stern* het verhaal in het blad met een extra oplage van vierhonderdduizend exemplaren. Op 6 mei werd officieel bekend dat de dagboeken vervalst waren, geschreven door Heidemanns contact Fischer, die in werkelijkheid Konrad Kujau heette, uit Stuttgart kwam en ook schilderijen vervalste. De uitgever heeft in totaal 9,3 miljoen Mark voor Kujau's schrijfwerk betaald, destijds een nog astronomischer bedrag dan nu.

Emotionele band

Een deel van het geld is nooit meer teruggevonden. Heidemann en Kujau werden elk tot ruim vier jaar gevangenisstraf veroordeeld. Twee hoofdredacteurs traden

af en enige tijd later legde ook Nannen, sinds 1980 uitgever van *stern*, zijn functie neer. De geloofwaardigheid van zijn blad was lange tijd ernstig aangetast, het verloor honderdduizenden lezers.

Het schandaal nam niet in de laatste plaats zulke grote proporties aan omdat het blad het verhaal van tevoren zelf zo had opgeblazen, aldus Seufert. Maar volgens hem speelde ook de identiteit van *stern* hierbij een rol. Het was altijd al "een zeer emotioneel blad" dat lezers wilde meeslepen en hen "niet alleen op intellectueel gebied aansprak." Dat kreeg het magazine nu dubbel en dwars terugbetaald. Lezers voelden zich door "hun eigen *stern*" bedrogen.

Na het tijdperk-Nannen volgden veel verschillende hoofdredacteuren elkaar op. Volgens critici maakt het blad zijn journalistieke en politieke pretenties tegenwoordig niet meer waar en is het vooral een tijdschrift dat entertainment brengt in niet altijd even verfijnde artikelen en koppen. Daarmee concurreert *stern* niet meer alleen met serieuze broers *Spiegel* en *Focus*, maar ook met lichtere geïllustreerde bladen als *Bunte* of reportage-specials als *GEO*. De losse verkoop daalde dit jaar voor het eerst naar minder dan een miljoen exemplaren.

Marja Verburg is redacteur van het Duitslandweb

Afbeeldingen:

Cover Stern: www.stern.de

Kujau voor een door hem vervalst schilderij: www.wikipedia.org

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/947/weekblad-stern-bestaat-zestig-jaar>